

God Jul och ett Gott Nytt År

Önskar museets styrelse alla medlemmar i föreningen.

Detta är det första av de nyhetsbrev som vi planerar att skicka ut ca varannan månad. Här skall vi berätta om vad som pågår på museet och om våra planer.

Detta går ut till alla medlemmar som vi har epost-adress till, tyvärr saknar vi några adresser. Hjälpt oss att fylla på med adresser, även icke medlemmar som kan vara intresserade av vår verksamhet.

Vår ordförande har lämnat styrelsen. Fram till årsmötet i mars fyller vår vice ordförande, Bert Westenberg, den uppgiften, men till årsmötet behöver vi någon som vill axla den uppgiften. Vi behöver också fler ledamöter i styrelsen, vill du eller känner du någon som vill vara med och driva vårt museum.

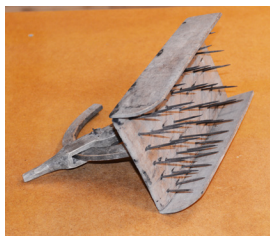
I februari kommer nya nummret av Museiloggen ut, tolv sidor med intressant läsning.

Föredragen startar också i februari. Årsmötet går av stapeln 6:e mars.

I år planerar vi att ha Maritima dagen i maj och sedan öppnar museet med en ny utställning om navigation. Vår ambition är att ha museet öppet tre dagar i veckan. Med tanke på det jobb vi lagt ner på utställningen så hoppas vi att vi klarar bemanningen. Allt beroende på utvecklingen av pandemin, den tyvärr verkar oförutsägbar.

Vi får en hel del föremål, det mesta vet vi vad det är, men ibland får vi något som vi inte vet något om.

Detta föremålet har vi fått från Hallands Hembygdsförening. Kan någon hjälpa oss och förklara vad det är?

Tavlan föreställer barken Viking, som nu ligger i Göteborg, när hon rundar Kap Horn 1938. Som ni ser har man drejat bi, dvs man har brassat back i stormastens segel för att ligga stilla. En matros har fallit överbord och en livbåt har sats i sjön för att leta efter honom. Han hittades inte. Detta är en verklig händelse som marinmålaren Thomas Wells har förevigat. Tavlan och en längre beskrivning av händelsen finns att beskåda i museets utställning.

”Måndagsgruppen” en grupp bestående av styrelsen, medlemmar och även icke medlemmar som träffas på måndagar och jobbar med museet. Ca 11.00 fikar vi.

Gruppen har kokat rödfärg och snart målat om hela byggnaden, klippt gräs, städad i båtarna, våra inombords motorer ses över m.m. I november gjorde gruppen en utflykt till Bohusläns museum där vi såg utställningen Kustland och båthallen, det föregicks av en god lunch. Gruppen är en förutsättning för att museet skall fungera, alla är välkomna att delta. Vi träffas ca 9.30 till 13.00.

Du når oss enklast på vår mejladress

info@batmuseetonsala.se

Vi finns på Facebook

<http://www.facebook.com/batmuseetonsala>

Museet ligger i Onsala Kyrkby.

Vi skall i detta och kommande nyhetsbrev få ta del av äventyr till sjöss. Texterna är hämtade ur Kungsbäckas journalisten Stig Torneheds bok "Havet var min lust och fröjd", utgiven av Onsala Kofferdikapter.

Som portvakt vid Fässbergs fattiggård på gamla dar, skrev BA Larsson ner sina minnen från de många åren till sjöss. Han föddes 1834 i Brattås Valda och dog i Mölndal 1911.

HAVET VAR MIN LUST OCH FRÖJD

B.A. Larsson

Jag föddes 1834 i Brattås, Valda socken, och min födelse höll på att bli en ofrivillig orsak till min fars död. När han skulle springa efter barnmorskan sprang han i brunnen och var nära att omkomma. Han kunde dock i sista stund arbeta sig upp på det torra igen, men kläderna var genomvåta och måste ömsas. Under detta dröjsmål tror jag nog att jag arbetade på min befrielse. Jag har aldrig tyckt om att vara instängd. Jag blev i alla fall tids nog utsläppt i en värld full med faror och besvärigheter. Jag måste tidigt lämna föräldrahemmet, som var fattigt och skulle hysa en stor barnaskara. Jag hade inte fyllt tio år då jag kom ut för att valla får.

Det är säkerligen inte många tioåringar som blir satta på ett sådant prov. Jag hade tillsynen av 150 får och det fordrades en ständig påpasslighet. Gick fåren in i säden och gjorde skada, så kunde jag bereda mig på att få huden full med stryk när kvällen kom. Försökte jag springa mig till räddning så lade de sig i försåt för mig och jag kunde inte undgå mitt öde.

Till några av de ställen där jag hade min kost var det en fjärdings väg och jag måste varje morgon stiga upp klockan fem för att få något i magen liksom i matpåsen, som jag under dagen bar på ryggen. Och så bar det ut till mina plågoandar. Inte förrän klockan åtta på kvällen fick jag återvända hem. Ofta kom jag hem med blödande fötter och förgråtna ögon. Många gånger funderade jag på att rymma från alltsammans, men så tänkte jag på vem som skulle ta hand om fåren, när herden var borta.

Trots att mödrarna var olydiga, tyckte jag mycket om de små lammen och för deras skull hade jag inte hjärta att rymma utan tog emellanåt ett kok stryk. Jag hade också bra betalt in natura. I pengar fick jag inte så mycket. Jag hade åtta styver för sö och lamm samt sex styver för gällsöra. Från varje ställe hade jag ett halvt skålpund ull. Antalet ställen var tio. Dessutom hade jag yste, mältkorn och julakost bestående av en tjock vetekaka och ett stycke kött eller fläsk eller kan hända en duktig korv.

Dagen före julafton bar jag upp min julakost och detta var den lyckigaste dagen i mitt vallareliv, ty jag skulle fågnas på varje ställe. Hade jag på den tiden fått smak på den svenska nektaren, hade de nog dubbat mig till kapten innan jag sett sjön, men jag tyckte inte det passade en söahöling att suppa brännvin och därför kom jag helskinnad hem med min påse. Jag vallade fåren i fyra somrar men så tyckte jag att jag blev för gammal för detta yrke. Jag sökte och fick en drängtjänst med sju kronor i lön för sommaren. Det var ungefär en fjärdedel av vad jag hade för söavakterna. Jag var tre somrar på detta ställe och fick en krona i påökning varje år. Jag arbetade hårt hos en knarrig bonde, men fruntimren var snälla mot mig, annars hade jag inte kunnat stanna så länge. Trots allt var det lite betalt och därför flyttade jag till kapten Hansson i Guntofta, Släp. Här fick jag bättre betalt men det ställdes också högre anspråk på min duglighet. Kapten Hansson var ute till sjöss och hans svåger skötte gården. Det var en snäll, en stilla och tillbakadragen man. Han ville sällan vara ute på vägarna utan detta anförtrodde han åt mig.

Det gick bra för det mesta men en gång höll det på att gå galet. Jag skulle nämligen fara upp till kvarnen med en säck mällar, men när jag kom vid pass en fjärdings väg från hemmet passerade jag ett snår törnbuskar vid vägen och där hade församlats en del åkerhöns. Dessa blev skrämda då de fick se oss, men hästen blev ännu räddare. Med ett enda slag sände han mig och säcken över törnebuskarna ner på ängen och sprang sedan för livet tills han kom till Prästbron där han stannade och såg sig om. Troligtvis ångrade han att han kastat av mig på ett ohyggligt sätt. När jag kom på benen igen och gnott min ömma lekamen började jag ropa Munter, ty så hette hästen. Han var van vid att få bröd och därför stod han stilla tills jag kom och fick fatt i honom. Han var ännu så förskräckt att jag knappt fick honom med när vi kom tillbaka till säcken. Jag band honom vid en buske och sedan rullade jag upp säcken på en sten, ty den var tung och bestod av en halv tunna råg och bönor och jag var endast en pojksvalp. Nu ledde jag hästen intill stenen och skulle rulla säcken på hans rygg, men då sprang han undan och säcken föll i backen. Detta höll jag på med tre gånger innan det lyckades mig att få säcken på hästryggen. Hästen trodde tydligen att rapphönsen befann sig i säcken. Ingen människa kom den vägen och kunde hjälpa mig och jag skämdes att komma hem utan säcken. När jag väl fått upp den vågade jag inte själv sitta upp.

EN DAG SKULLE jag få motgångar av allvarligare slag. Jag gick på gärdet och rakade torrhö då min bror kom och talade om att far hade drunknat. Med vilka känslor jag mottog detta budskap kan nog var och en föreställa sig. Jag lade rivan ifrån mig och gick hem till fruntimren och bad att få gå hem till min mor.

— Far har drunknat och nu är mor tröstlös, sa jag.

Men de svarade att jag inte kunde få gå eftersom Martin var borta. Han hade kört efter ett lass bräder och kunde inte väntas hem förrän på eftermiddagen. Detta var endast svepskäl för Martin var en snäll man och hade visst inte sagt något om de lovat mig. Detta fick de också veta då han kom hem. Jag fick gå från klockan elva, då jag fick budet, till klockan sex då han kom hem. Jag frågade honom om jag fick gå hem och trösta min mor för pappa har drunknat.

— När fick du budet? frågade han.

Det var klockan elva och då gick jag och frågade om jag kunde gå hem, men det ville de inte låta mig göra, sa jag.

Nu var det Martin som inskred.

— Hur kunde ni vara så hjärtlösa och neka pojken gå hem till sin mor när fadern är död? Jag undrar inte så mycket på Johanna, för hon har ingen eftertanke. Ni vet inte vad som kan hända i framtiden. Dessa ord fick systemen på ett sorgligt sätt erfara då hennes äldste son tog sig av daga. Jag fick emellertid min permission och kunde bege mig hem, men det blev sent innan jag kom fram. Den syn som då mötte mig står efter 58 år outplånlig för mina ögon.

Den kan aldrig glömmas

Det första jag gjorde var att beskåda min far, som de lagt i källaren. När jag kom in i stugan låg min mor i sängen, sjuk av sorg. Min yngste bror låg intill henne med ett nedblodat ansikte. Jag gick fram för att tala med honom, men jag fick inget svar. Jag tänkte att nu dör väl pojken. Detta tog så hårt på mina redan ansträngda nerver, att jag föll avsvimmad till golvet. Hur länge jag låg i detta tillstånd vet jag inte. Det kalla vatte som östes på mig, väckte mig till liv, och nu förstod jag situationens allvar. Här var det min plikt att ingripa och det skyndsamt.

Jag fick pojken ur sängen och tvättade det stelnade blodet ur ansiktet och undersökte det tio centimeter långa såret över högra ögat. Hade stenen träffat en hårsman längre ner, hade ögat för alltid varit förlorat. Det stannade vid ett styggt ärr för all livstid. Samma dag som far drunknat hade pojkarna kastat till måls på varandra och en hade träffat min bror i huvudet. De bar in och lade honom i sängen utan att tvätta bort blodet och att undersöka hur illa det egentligen var.

Mor var oförmögen att göra något och moster som var hemma, fick inte röra honom även om hon försökte.

Han ropade alldeles förtvivlat. Ja, det var underligt att han inte förblödde innan jag kom hem och tog hand om honom.

VÄRST VAR DET dock med far, som hade seglat många år på sjön, att han skulle drunkna i en mose några stenkast från stugan. Han hade gett sig ut på mossen för att bärga tjärknutor till bränsle för vintern. Han hade tagit ett tåg med sig för att slå om knutorna och mor skulle hjälpa honom att dra dem iland. Hon stod på land med yngsta barnet på armen. Far måste simma ut för det var ganska djupt, och han försökte rubba en knuta men utan resultat. Han ropade detta till mor, som uppmanade honom att komma iland. Han stod på en brink och från denna hoppade han och skulle börja simma men kom aldrig upp till vattenytan.

Min mor fick stå och se detta utan att kunna räcka honom en hjälpare hand. Hennes förtvivlade nödrop hördes vida omkring och snart kom flera människor till platsen, men de måste ha stegar och långa brandhakar för att nå honom, och dessa var inte så snart anskaffade. Det tog säkert att par timmar innan de fick upp honom och han hade då repet snärjt om armarna. Troligen hade han fått kramp när han kom i vattnet, ty det brukade han ofta få. Han var en god simmare och skulle säkerligen annars tagit sig iland.

Han omkom i augusti 1851, 45 år gammal. Det var ett hårt slag för mor, och hennes sorg skulle bli ännu större. Ett par månader senare fick hon brev om att min äldste bror avlidit i gula febern i Rio.

Dessa händelser kom att lägga henne i en för tidig grav.

Fortsättning följer i nästa nyhetsbrev.